

کارتیکرنا پیکهاتا گرییا بهرکاری لسه دروستکرنا رستا بکهرنه دیار

سانیا جبار عبوزید

پشکا زمانی کوردی، فاکولتیا زانستین مرقایه تی، زانکویا زاخۆ، هه ریم کوردستانی - عیراق.

وهرگرتن: 2019/05 په سه ندرکن: 2019/09 به لافکرن: 2019/09 <https://doi.org/10.26436/hjuoz.2019.7.3.512>

پۆخته:

ئەفە کۆلینە هەولدهت شروقه کرن و لیکدانە کا نوی بده ته دروستکرنا رستا بکهرنه دیار د زمانی کوردیدا، کو ته نها هه بوونا کاری تپهر و بهرکاری بۆ دروستکرنا ئەفان جورین رستان گرنه نینه، به لکو پیکهاتین (گرییان) کو ئەرکی بهرکاری دبین، ئەوان ژێ گرنگیا خوه هه نه و ب شیوه یه کی راسته وخۆ کارتیکرنا ئەوان پیکهاتین لسه پرۆسا دروستکرنا رستا بکهرنه دیار خۆیادیت، چونکی هه دهک پیکهاتین گری چ سه ره یان ته واکه ری گری بن، دبته ریگر بۆ دروستکرنا رستا بکهرنه دیار. تیورا به ستنی (Binding Theory) سی بنه مایان (A,B,C) دیاردهت و لگور ئەوان بنه مایان سی جورین گرییان نافی (ئەنافۆر، جهناف، ده بره برینین نامژه یی) د زمانیدا دیارکرینه، ئەف هه ر سی جوری گرییان نافی د فی فە کۆلینیدا وه کو بهرکار د رستین بکهردیاردا بکارهاتینه، ده می رستین بکهرنه دیار ژ ئەوان رستین بکهردیار وه کو نمونه بکارهاتین، دیاربوو کوهه موو رستین بکهردیار نابنه رستین بکهرنه دیار، ئەگه ری فی چه ندی بۆ جورین گرییان فە دگه رت.

په یقیین سه ره کی: تیورا به ستنی، بهرکار، بکهرنه دیار، ئەنافۆر، کاتیگورییا ده سته لاتدار.

لیستا کورتکری و هیمایان

سینتاکسی ب خوه فە دگرت، هه روه ها بۆ لایه نی پراکتیکی رستین ساده یین کرمانجیا سه ری - گۆفاره به هیدینی - بکارهاتینه .

2.1. ریبازا فە کۆلینیی:

ئەفە فە کۆلینە لدویف ریبازا تیورا ده سته لات و به ستنی هاتیه ئە نه جمان، ب تاییه تی تیورا به ستنی، چونکی ئەفی تیوری رافه کرن و بنه ما و تیگه هین گونجایی بۆ بده سته هینانا ئارمانج و دیارکرنا گریمانین ئەفی فە کۆلینیی هه نه. بۆ شروقه کرنه رستان ب ریکا دارئاسایی ئە لغبایا فۆنه تیکیا جیهانی بکارهاتیه .

3.1. ئارمانجا فە کۆلینیی:

ئارمانجا فە کۆلینیی خویاکرنا ئەوی په یوه ندیییه، کو دنا فبه را بهرکاری و رستا بکهرنه دیاردا هه یه، چونکی بهرکار وه کو کاری تپهر ئیک ژ ئەوان پیکهاتینه، کو رۆله کی سه ره کی د دروستکرنا رستا بکهرنه دیار ژ رستا بکهردیاردا دبیت، له ورا جوری پیکهاتین گرییا نافییا کو رۆلی بهرکاری دبیت، بۆ دروستکرنا رستا بکهرنه دیار گرنه گه .

4.1. ئەگه ری هه لپژاردنا فە کۆلینیی:

ئەگه ری هه لپژاردنی ئەوه، کو ئەف بابه ته د زمانی کوردیدا نه هاتیه به سکرن، هه رچه نده هه م نامین ئە کادیمی و په رتووک لسه بابه تی

EPP	بنه مایی پروژه سازدانا به رفه هکری
T	تاف
Ag	کەس (ریککه قتن)
I	سه ره یی گرییا تاف و کەسی
t	شوینپی
V	کار
IP	گرییا تاف و کەسی
VP	گرییا کاری
NP	گرییا نافی
i,j	هه قنیشانکرن
*	نه ریزمانی

1. پيشه کی

1.1. نافونیشان و سنوری فە کۆلینیی:

ئەفە فە کۆلینە ب نافی (کارتیکرنا پیکهاتا گرییا بهرکاری لسه دروستکرنا رستا بکهرنه دیار) یه، سنوری فە کۆلینیی ئاستی

بهركارى، هم لسهر بابتهى بكهرنه ديارى هه نه، به لى كارتىكرنا پىكهاتا بهركارى ب دروستكرنا رستا بكهرنه ديارفه ژلايى جورى پىكهاتين گرييا نافييا كو ئركى بهركارى دببنت، نه هاتيبه بهسكرن، له ورا نه هه بابته بابته كى نوويه و بو فه كولينى هاته ههلبژاردن.

5.1. گريمانا فه كولينى:

گريمانا نه فى فه كولينى نه وه:

- 1- ئه رى ژ هه موو رستين بكهرديار، رستين بكهرنه دياردهينه دروستكرنى؟ بوچى؟
- 2- ئه رى تهنه هه بوونا بهركارى راسته وخو بو دروستكرنا رستا بكهرنه ديار گرنگه؟
- ئه رى چاوانيا پىكهاتا گرييا كو ئركى بهركارى دببنت، كارتىكرنا خوه لسهر دروستكرنا رستا بكهرنه دياردا هه يه؟
- 3- پىكهاتا كيژ جورى گرى هاريكار و ريخوشكهره و پىكهاتا كيژجورى گرى به ربهست و ريگره بو دروستكرنا رستا بكهرنه ديار؟ بوچى؟

6.1. پشكين فه كولينى:

ئه هه فه كولينه لسهر دوو بهندان هاتيبه پارقه كرن:

بهندى ئىكى بهحسا تيورا بهستنى و بنه ما و تيگه هين نه وي و جورين گرييين نه فى تيورى ئامازه پىكرين، هاتيه كرن. د بهندى دوويدا كارتىكرنا پىكهاتا گرييا بهركارى لسهر دروستكرنا رستا بكهرنه ديار هاتيبه دياركرن، له ورا نه هه بنده لسهر مژارين بهركارى و پىكهاتا گرييا نافييا بهركارى و په يوه ندييا پىكهاتا نه فى گرى ب كاتيگورييا دهسته لاتدارفه و رستا بكهرنه دياردا هاتيبه دابهشكرن.

2. تيورا بهستنى

تيورا بهستنى ئيك ژ لقين گرنگين تيورا دهسته لات و بهستنييه، تاييه ته ب روئانا رستيقه و نه هه تيوره گرنگي دده ته لايه نى هه فنيشانيى و نه و مارجين كو نه فى هه فنيشانيى د ناقبه را گريين نافيين د رستيدا دهر دكه فن(Chomsky1986a:166-184)، كه واته په يوه ندييا بهستنى دناقبه را گريين نافييا ب ريكا ئامازه كرنى خو يادكته (Trask1993:30) و نه هه تيوره سى جورين گرييين نافيين ئارگيومينتى⁽¹⁾ دياردكته:

1- نه نافور

2- جهناف

3- دهر پرينن ئامازه يى

ئه هه هه رسي جورين گرييين نافي لگوره ي ئه فان بنه ما يان دهينه شروقه كرن: بنه ما يى A: نه نافور ب كاتيگورييا دهسته لاتدارا خوه فه گرديايه .

بنه ما يى B: جهناف دناف كاتيگورييا دهسته لاتدارا خوه ئازاده . بنه ما يى C : دهر پرينن ئامازه يى هه رده م ئازادن(Chomsky1995:96).

لدويث ئه فان هه ر سى بنه ما يان سى جورين گريين نافي د زمانى كورديدا دهينه دياركرن:

1.2. گرييا نافييا نه نافورى:

د تيورا دهسته لات و بهستنييا دقيت نه نافور⁽²⁾ بو جوره كى گرييا نافي فه گه رت و ئامازه يه كا سه ربخوه نينه، بهلكو بو هنده ك پىكهاتين پىكهاتادى (بو فه گه ر) د رستيدا فه دگه رت (عبدالجبارة مسته فا مه عرف 2009:20) د زمانى كورديدا جهنافى خو ه يه (Reflexive) و جهنافى هه فى (Reciprocal) هه ر دوو دببه نه نافور، هه ر دوويان تا راده يه كا زور هه مان تاييه تمه نديى و سيما و سه ره دهر ييا ريزمانى هه يه، جهنافى خو ه يه ژ(خوه) و جهنافى هه فى ژ(هه فدوو، ئىك دوو) پىكده يت، نه نافور گرديايه ب ئيك رستيقه (Cook 1988:56). ده مى نه م بهحسا نه نافورى دكه ين، نه م بهحسا ديارده كا واتايى ژى دكه ين، چونكى نه نافور ب تنى ب ريكا سينتاكسى ناهيته دياركرن و شروقه كرن، به لى لايه نى واتايى ژى ملبملى سينتاكسيقه يه:

1- قوتابيان خوه ئاماده كر.

2- ئاشنانيى و ژيلايى هه فدوو ديت.

د رستين(1،2)يدا (خوه، هه فدوو) گرييين نافييين نه نافورينه و ژلايى واتاييه ئامازه يه كا سه ربخوه نينه، له ورا پيدفى ب گرييه كا دييا نافي هه نه، دلكو ئامازه يا خوه ژى وه ركرن، نه و گرييه ژى دببه بو فه گه ريين نه نافوران وه كو هه ر دوو گرييين نافييين (قوتابيان، ئاشنانيى و ژيلايى) د رستين(1،2)يدا، ژلايى سينتاكسيقه نه نافورين (خوه، هه فدوو) ئه ركين بهركارى و بو فه گه ريين (قوتابيان، ئاشنا و ژيلايى) ئه ركين بكه رى دببنت، كه واته بكه ر و بهركار هه ر دوو هه مان كه سه (كه سن).

بو پتر دياركرنا په يوه ندييا سينتاكسى و واتايى بو شروقه كرن نه نافورى نه م دى ئامازه يى ب بنه ما يى (A) نه فى تيورى و تيگه هين ب نه ويقه گردياى، ده ين:

1.1.2. بو فه گه ر (antecedent): نه هه تيگه هه د تيورا بهستنييا دياردكته، كو نه نافور ب گرييه كادى يا نافييه گرديايه و ژلايى كه س و ژماره يى و نقشيفه لگه ل ريكدكته، كه واته مارجى هاوتابوونى و (Matching Condition) په يره و دكه ن (Radford 1988) و ئامازه يا خوه ژى وه ردگرت، په يوه ندييه كا بخورت ب ريكا نه فى مارجى دناقبه را هه ر دوو گرييان (نه نافور، بو فه گه ر) دا په يدا دبته و دقيت نه نافور لگه ل نيزيكترين بو فه گه رى خوه كول جهى بكه رى ده يت، هه فتامازه بت:

3- نەسرینی خوە بریندارکر.

د نموونا (3) یدا گرتیا نافییا ئەنافۆری (خوە) ژلایب کەس و ژمارەیی و نقشیفە ب بۆڤەگەری خوەڤە (نەسرینی) ڤەگرتیا ی ریکەفتنا واتایی دناڤەرا واندا هەیه. چونکی گرتیا ئەنافۆری (خوە) ئاماژەیا خوە ژ بۆڤەگەری (نەسرینی) وەرگرت و لگەل هەڤئاماژە دبن. جەیی هاتنا بۆڤەگەری د رستیدا کارتیکرنی لسەر ریزمانیبوون و نەریزمانیبوونا رستان دکەت، بۆ نموونه رستا (3) یی رستەیهکا ریزمانییه، چونکی بۆڤەگەری ئەوی د رستیدا ل پيشییا ئەنافۆری کەفتییه و دشیت ئاماژەیا خوە ژ وەرگرت و هەروەها مەرجی هاوتابوونی ژ بجهینایه.

4- *خوە نەسرینی بریندارکر.

رستا (4) ی رستەکا نەریزمانییه، چونکی دڤیت بۆڤەگەر (نەسرینی) ل پيشییا ئەنافۆری (خوە) بهیت، لەورا نەشیت ئاماژەیا خوە ژ وەرگرت و مەرجی هاوتابوونی ژ بجهنهاتییه. ئەگەر د رستیدا بۆڤەگەر نەهیت، دیسان رستەکا نەریزمانی بهره مه هیت، چونکی گرتیا نافی (ئەنافۆر) ب شیوهیهکی ئیکسەر نەشیت ڤەگەری بۆ گرتییهکی بکەت، ئەگەر د رستیدا نەهاتیت (کوک و نیوسان 255:1389):

5- *خوە بریندارکر.

د رستا (5) یدا نەهاتنا بۆڤەگەری د رستیدا مەرجی هاوتابوونی و وەرنگرتنا ئاماژەیی بجهنهاتییه، ژبه ره ئه ڤی چەندی رستەکا نەریزمانی به ره مهاتییه.

2.1.2. کاتیگۆرییا دەستەهلاتدار Governing

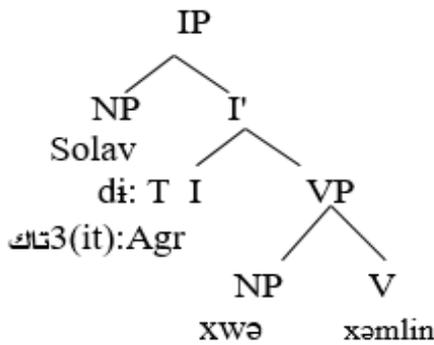
(Category): ئیک ژ مەرجین گرنک د تیۆرا بهستنییدا مژارا کاتیگۆرییا دەستەهلاتداره و د بنه مایی (B,A) یی ئەڤی تیۆریدا داوکی لسەر ئەڤی مەرجی ژبو ژهه ڤجودا کرنا ئەنافۆر و جهناقان هاتییه کرن، چۆمسی ب ئەڤی شیوهیی دده ته دیارکرن: (B) کاتیگۆرییا دەستەهلاتداره بۆ (A) ئەگەر ب تنی ئەگەر (B) بچووکترین کاتیگۆری بت، کو (A) و دەستەهلاتداری (A) و بکەری ئەوی ب خوەڤه بگرت (Chomsky 1986a:169).

ئەڤی مەرجی په یوهندی ب تیۆرا دەستەهلاتیڤه (Government) هەیه، کو ئەوی په یوهندییا دناڤهرا دەستەهلاتداری و دەستەهلاتکریدا هەیه، خویادکەت و په یوهندییهکا ئەبستراکییه چۆمسی پیناسا دەستەهلاتی ب زالبوون (Domantion) و وەچەئاراسته کرنی (C-command) ڤه گرتی ددهت (Chomsky 1986 b: 92).

ئەو په یوهندییا ستونی یا د ناڤهرا کە رستین رستیدا د هیلکارییا دارئاساییدا دیار دبت، دبیزنی زالبوون (حاتم و لیا محمد 50:2006) لگۆر زالبوونی نوڤهک زالبوونی لسەر هەر دوو نوڤین ئیکسەر دبندا دهین، دکەت:

6- سۆلاڤ خوە دخەملینت.

7-

تیگههیی زالبوون و وەچەئاراسته کرنی د نموونا (7) یدا ب ئەڤی رهنگییه، هەردوو نوڤ (NP, I') زالبوونی لسەر هەڤدوو ناکەن، بەلکو وەچەئاراسته کرنی له ڤدوو دکەن و نوڤا (IP) ئیکسەر زالبوونی لسەر ئەوان دکەت و چۆمسی خویادکەت، کو سەرەیهک وەچەئاراسته کرنا مەزن (M-Command) لسەر هەر پیکهینەکی دناڤ مەودایا زالبوونا خوەدا دکەت و ئەوی مەودایی ب پرۆژە سازدانا مەزن (Maximal Projection) نافدکەت (Chomsky 1986b: 88).

بنه مایی وەچەئاراسته کرنا مەزن د دیارکرننا په یوهندییا دناڤهرا بۆڤەگەری و ئەنافۆریدا رۆلهکی گرنک هەیه، لدویڤ تیگههیی ئەڤی وەچەئاراسته کرنی، گرتیا (IP) پرۆژە سازدانا مەزنه و سەرەیی ئەوی (A) یه و وەچەئاراسته کرنا مەزن لسەر هەر پیکهینەکی دناڤ رستیدا (IP) دکەت، گرتیا نافییا بکەری ژ وەچەئاراسته کرنا مەزن لسەر هەر گرتییهکا دناڤ (IP) دا دکەت (کوک و نیوسان 237:1389)، ب ئەڤی ئاوی د نموونا (7) یدا سەرەیی گرتیا (IP) وەچەئاراسته کرنا مەزن لسەر هەر گرتییهکی (پیکهینەتی ئەوی) دناڤ مەودایا خوەدا دکەت و هکو بکەری (سولاڤ) و بەرکاری (خوە) و کاری (دخەملینت)، چونکی (A) سەرەیی مەزنترین پرۆژییه، ئەو ژ گرتیا (IP) یه،

شروڤه کرنا رستا (7) ی دئ لدویڤ تیگههیی کاتیگۆرییا دەستەهلاتدار ب ڤی ئاوی بت، رسته (IP) بچووکترین کاتیگۆرییا دەستەهلاتداره، کو ئەنافۆر (خوە) و دەستەهلاتداری ئەنافۆری (دخەملینت) و بکەری ئەوی (سولاڤ) ب خوەڤه دگرت.

دڤیت بۆڤەگەر وەچەئاراسته کرنی لسەر ئەنافۆری بکەت، ئەگەر ئەڤ بنه مایه بجهنه هیت دبتە رستەکا نەریزمانی (سید علی میرعیما دی 132:1381)، ئەگەر ئەنافۆر ل دەستپیکا رستی بهیت و هکو رستا (4) ی، کو بۆڤەگەر (نەسرینی) نەشیت وەچەئاراسته کرنا مەزن لسەر ئەنافۆری (خوە) بکەت، یان ئەگەر بۆڤەگەر د رستیدا

ئامازه و فه‌گه‌ره‌کی ژه‌فدوو جودا هه‌نه و پیدئی ب کریارا به‌ستنی دناقبه‌را ئه‌واندا نینه.

2.2. گرییا ناڤییا جهناڤی:

ئه‌ف جوری گری لویف بنه‌مای (B) یی تیورا به‌ستنی کار دکه‌ت، هه‌ر دوو ده‌سته‌یی جهناڤین سه‌ربخوه (من، ته، ئه‌وی/ئه‌وی، مه، هه‌وه، ئه‌وان) و (ئه‌ز، تو، ئه‌و، ئه‌م، هوین، ئه‌و) د کرمانجییا سه‌ریدا ئه‌فی جوری گری پیکه‌هین و ناهه‌روکه‌کا فه‌ره‌نگی نینه و د رستاندا ئه‌رکی بکری و به‌رکاری لگور هیزا کاری (تیپه‌ر، تیپه‌په‌ر) و تافی کاری (بوری، نهو، ده‌یت) دبین:

12- ئه‌و هاتن.

بکر

13- مه‌ ئه‌و زفراند.

بکر به‌رکار

14- ئه‌م ئه‌وی دزفرین.

بکر به‌رکار

د ئه‌قان نمونان (12، 13، 14) دا چ ئه‌ف گرییه (جهناڤ) بکر یان به‌رکار بن، ئامازه‌یا خوه ژ چ گرییی دی وه‌رناگن، که‌واته بو‌فه‌گه‌ر نین و لگه‌ل ناهینه هه‌فنیشانکرن و لگور بنه‌مای (B) د کاتیگورییا ده‌سته‌لاتدارییا خوه‌دا ئازادن.

3.2. گرییا ناڤییا ده‌رپرینین ئامازه‌یی:

هه‌موو ناڤین گشتی و تاییه‌تی ده‌رپرینین ئامازه‌ینه، ئه‌ف جوری گری ئامازه‌یه‌کا سه‌ربخوه هه‌یه‌کو ژ ده‌رفه‌ی زمانیه‌ و لگه‌ل چ گرییی دی ناهیه‌ته هه‌فنیشانکرن و لگور بنه‌مای (C) هه‌رده‌م ئازاده:

15- ئارڤان نفست.

بکر

16- ئارڤانی ئالان ئیشاند.

بکر به‌رکار

د رستین (15، 16) ئیدا ناڤی (ئارڤان، ئالان) ئه‌رکی بکری و به‌رکاری دبین، د هه‌ردوو رستاندا ئازادن و ئامازه‌یا خوه ژ چ گرییی دی وه‌رناگن.

3. کارتیکرنا پیکهاتا گرییا به‌رکاری لسه‌ر دروستکرنا رستا

بکر نه‌دیار

ل ئه‌فی به‌ندیدا دی به‌حسا ئه‌وان به‌رکارین کو گرییی ناڤینه و ئه‌رکی به‌رکاری راسته‌وخو د رستیدا دبین و لگه‌ل کاری تیپه‌ر (ژلای) هه‌بوونیقه به‌ین (دی هین، دی که‌ین، د تیورا به‌ستنیدا ئامازه‌ ب سی جوری گرییی ناڤی هاتینه‌کرن، داکو کارتیکرنا پیکهاتا گرییا به‌رکاری لسه‌ر رستا بکه‌رنه‌دیار به‌ینه دیارکرن، دی ئه‌وان هه‌ر سی جوری گرییا وه‌کو به‌رکار د ئه‌فی به‌ندیدا وه‌رگرن و ئامازه‌یی ده‌ینه پیکه‌پینین گرییا ناڤییا به‌رکاری و رستا بکه‌رنه‌دیار.

نه‌هیت وه‌کو رستا (5) ی چ گری نینه، کو وه‌چه‌ئاراسته‌کرنا مه‌زن ل ئه‌نافوری د رستیدا بکه‌ت و د هه‌ر دوو ره‌وشاندا رسته نه‌ریمانیه.

3.1.2. تیگه‌هی هه‌فنیشانکرنی (co-indexing):

هه‌فنیشانکرن ئه‌وی لایه‌نی په‌یوه‌ندیی دیارکته‌ت، کو ئه‌نافور ب بو‌فه‌گه‌ر خوه‌فه‌ بنه‌هه، هه‌ر ژبه‌ر ئه‌فی چه‌ندی ئه‌نافور و بو‌فه‌گه‌ر ب نشان (i, a) ده‌ینه هه‌فنیشانکرنی (Crystal 2003:81) و ئه‌گه‌ر ب نیشانین ژه‌فجودا (j, a) به‌ینه نیشانکرنی، هه‌ر دوو گرییی ناڤی د رستیدا ئامازه و بو‌فه‌گه‌ره‌کا جودا هه‌نه. ئه‌ف نیشانه د رووی سه‌رفه یی رستیدا لسه‌ر گرییی ناڤی ده‌ینه سه‌پاندن، باراپتر ئه‌وی چه‌ندی خویادکه‌ن، کا بو‌فه‌گه‌ر و ئه‌نافور هه‌فنامازه‌نه و فه‌گه‌ره‌کا هه‌فیشک هه‌یه یان نه؟ چونکی ریمانیبون و نه‌ریمانیبون رستان لویف ئه‌قان نیشانان ده‌یت (کوک و نیوسان 257:1389)، وه‌کو نمونین لژی:

8- لافینی و دافینی هه‌فدوو نیاسی.

9- *لافینی و دافینی هه‌فدوو نیاسی.

10- لافینی دافین نیاسی.

11- *لافینی دافین نیاسی.

رافه‌کرن و شروفه‌کرنا ریمانیبون و نه‌ریمانیبون رستین (8، 9، 10، 11) ئیدا لسه‌ر بنه‌مای ئه‌وی په‌یوه‌ندییا کو چۆمسی دناقبه‌را هه‌فنیشانکرن و وه‌چه‌ئاراسته‌کرن و کاتیگورییا ده‌سته‌لاتداریا بو تیورا به‌ستنی ده‌ستنیشانکرنه، دی خویاکه‌ین: (A) (B) ب خوه‌فه‌ دگرت:

1- (A) وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر (B) بکه‌ت.

2- (A) و (B) هه‌فنیشان بن.

3- ژبلی ئه‌فی چه‌ندی (B) ئازاده (Chomsky 1986a:166-172).

رستا (8) ی ریمانیه، چونکی بو‌فه‌گه‌ر (لافینی و دافینی) ئه‌نافوری (هه‌فدوو) ب خوه‌فه‌ دگرت و بو‌فه‌گه‌ر وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر ئه‌نافورا خوه دکه‌ت هه‌ر دوو ب ئیک نیشانه د کاتیگورییا ده‌سته‌لاتداریا خوه‌دا هه‌فنیشانن، به‌لی د رستا (9) ئیدا بو‌فه‌گه‌ر و ئه‌نافور ب دوو نیشانین جودا هاتینه نیشانکرن، له‌ورا رسته‌کا نه‌ریمانی به‌ره‌مه‌هاتییه، چونکی لگور ئه‌قان نیشانان (j, a) هه‌ردوو گرییا ئامازه و فه‌گه‌ره‌کا جودا هه‌نه، هه‌رچه‌نده ئه‌نافور و بو‌فه‌گه‌ر د رستیدا هه‌نه و (لافین و دافین) وه‌چه‌ئاراسته‌کرنی لسه‌ر ئه‌نافورا خوه (هه‌فدوو) دکه‌ت و خالا (1) بجه‌هاتییه، به‌لی خالا (2) بجه‌هاتییه (هه‌فنیشان)، له‌ورا رسته‌کا نه‌ریمانی به‌ره‌مه‌هیت. هه‌ر دوو گرییی ناڤی (لافین، دافین) د رستا (10) ئیدا نیشانین جودا هه‌نه و چ په‌یوه‌ندییا به‌ستنی دناقبه‌را ئه‌واندا نینه و ئازادن، له‌ورا رسته‌کا ریمانیه، به‌لی هه‌فنیشانکرن هه‌ر دوو گرییا ب ئیک نیشانه د رستا (11) ئیدا دبه‌ته ئه‌گه‌ری رسته‌کا نه‌ریمانی، چونکی ئه‌وان ناڤان

1.3. بهرکار:

بهرکار گرییه کا نافییه، ئیک ژ پیکهینین سهره کیی رستیه و لگه کارئ تیپر دهیت، (نارگیومینتا نافخوییه، چونکی ژلایئ سینتاکسیفه هه ردهم دبه تهواوکه ری کارئ و ئه هه دوو پیکهینه (NP, V) د پیکهاتا دارناساییدا په یوه ندیا خوشکینیی نافه بره ئه وانداهیه و دکه فنه لهن دهسته لاتا گرییا کاریدا (VP) و ئه ژ گرییه دبه دهیکا ئه وان) (کوک و نیوسان 1389 : 136-137)، هه بوونا ئه فی پیکهینیی د ئه وان رستین کو کارین ئه وان ژئ دشیاندانه رستین بکه رنه دیار دروستبکه ن، دبه ئه گه ری هیندی کو ئه م بشیین رستا بکه رنه دیار ژ رستا بکه رنه دیار دروستبکه یین و بهرکار ژئ روله کی سهره کی و کارا د ئه فی پروسیدا دبینت و رولئ خوهیی سینتاکسی (ژ بهکاری دبه بکه) دگهورت، له ورا ئه و پیکهینین پشکداریی د پیکهاتا ئه وان گریین نافیدا کو ئه کی بهرکاری دبینن، گرنن.

1.1.3. پیکهاتا گرییا بهرکاری: پیکهاتا گرییا بهرکاری بو دهستنیشانکرنا په یوه ندیا بهرکاری ب رستا بکه رنه دیارفه، مژاره کا گرنه، چونکی پیکهینین پیکهاتا گریین بهرکاری کارتیکرن لسهر ئه فی په یوه ندیی هه یه، ژبه ر ئه فی چهندی دئ ئاماژه یی ب دوو پیکهینین گرییا نافی (سهره، تهواوکه) دهین، ئه نافور و جهناف و دهربرینین ئاماژه یی د پیکهاتا گریین بهرکاریدا هه م دبه سهره ، هه م دبه تهواوکه ر:

1.1.1.3 سهره: ئه و پیکهینیی سهره کی و بخورتیه د گریئا و کهرسته کی دهسته لاتداره، د گرییا نافیدا نافه (Barwari 2004:23)، د ئه فان نمونین ژیریدا سهره یی گریین نافه (ئه نافور، جهناف، دهربرینین ئاماژه یی) ن و ژ ئیک پیکهینیی پیکهاتینه:

17- مه ئیکو دوو دیت.

بهرکار

18- ئه وی ئه و دیت.

بهرکار

19- ته ئازاد دیت.

بهرکار

2.1.1.3. تهواوکه ر: ئه و پیکهینیی گرییه، کو دبه تهواوکه ری سهره یی گری، ئه و پیکهینین کو دشین ببه تهواوکه ری گری ئه فنه: (ناف، جهناف، هه فالناف، نافی کاری) (شلیر نایف ئه مین 2015:32)، ئه گه ر تهواوکه ر د گرییا نافیدا هات، پیدفی ب سهره یی هه یه، که واته ئه و گری ب کیمیفه ژ دوو پیکهینان (سهره، تهواوکه ر) پیکهیت، د ئه فان نمونین ژیریدا (ناف، جهنافی که سی و خوهیی) وه کو تهواوکه ر د گریین نافیدا بکارهاتینه:

20- ئه وی هوزانین جگه رخنوینی خواندن .

سهره تهواوکه ر (ناف)

21- نازداریی ناما ئه وان بو سیمایی فریکر.

سهره تهواوکه ر (جهنافی که سی)

22- ماموستایی قوتابیین خوه خه لاتکرن.

سهره تهواوکه ر (جهنافی خوه)

2.1.3. په یوه ندیا پیکهاتا گرییا بهرکاری ب کاتیگورییا دهسته لاتدارفه: ئه گه ر بنترین رستین (17، 18، 19) بهرکارین ئه وان ژ سهره یی (ئیکو دوو، ئه و، ئازاد) پیکهاتینه و هه ر ئیک ژ ئه وان بنه مایین (C, B, A) بیین تیورا به ستنی بجهدهین.

لقیری پرسپاره کا گرنه دئ هیته کرن، ئه ری ئه گه ر (ئه نافور، جهناف، دهربرینین ئاماژه یی) تهواوکه ری گری بن، هه ر وه کو سهره یی گری بنه مایین (C, B, A) بیین تیورا به ستنی بجهدهین؟ بو به رسفدانا ئه فی پرسپاری بنه مایئ کاتیگورییا دهسته لاتدار دئ که یه پیفه ری ئه فی پرسپاری، چونکی سهره یی ئه فان بهرکارن د رستین (20، 21، 22) ئیدا نافه (هوزان، نامه، قوتابی) ن، که واته دهربرینین ئاماژه یه و هه ردهم ئازادن، به لی تهواوکه ری ئه وان (جگه رخنوینی، ئه وان، خوه) ن، تهواوکه ری گرییا بهرکاری د رستا (20) ئیدا (جگه رخنوینی) ه و دهربرینا ئاماژه یه و ل هه ر جهه کی بت، ئازاده و هه روه ها د رستا (21) ئیدا تهواوکه ری گرییا بهرکاری (ئه وان) جهنافی که سیبه د کاتیگورییا دهسته لاتدارا خوه دا ئازاده، د رستا (22) ئیدا تهواوکه ری گرییا بهرکاری (خوه) جهنافی خوه یه، ئه ری ئه گه ر ئه ف جهنافه تهواوکه ری گری بت، هه ر دئ بته ئه نافور؟ کاتیگورییا دهسته لاتدارا ئه وی گرییا نافییه یان رسته یه، بوچی؟ د زمانی کوردیدا د ئه فان جوړین گریاندانا ژبلی دیارکرنا خوه یه تیئ ئه نافوړی ژئ دیار دکن (سه باح رهشید قادر، 2009:144).

بو دهستنیشانکرنا کاتیگورییا دهسته لاتدار دئ بوچوونا (کوپری) وهرگرین، (کو دیر محمد مقدم) نمونا ژیری ژ (کوپری) وهرگرییه و بنه مایئ (A) یی تیورا به ستنی ب ئه فی شپوه یی خویادکه ت: (4) Mary_i saw [NP_a picture of herself]

گرییا نافییا [a picture of herself] ئه نافور و کهرسته یی دهسته لاتدارئ ئه وی ئامراز په یوه ندیی (of) بخوه فه گرتیه، به لی ئه ف گرییه بکه ری ئه نافوړی (Mary) بخوه فه ناگرت، ژبه ر ئه فی چهندی گرییا نافی کاتیگورییا دهسته لاتدار نینه، به لکو رسته کاتیگورییا دهسته لاتداره و ئه ف کاتیگورییه بوچه گه ری (بکه ری) ئه نافوړی بخوه فه دگرت (دیر محمد مقدم، 1379:480-481).

د زمانی کوردی ژیدا ئه گه ر گرییا نافییا (قوتابیین خوه) د رستا (22) ئیدا وه کو کاتیگورییا دهسته لاتدار وهرگرین، دقیت ببه بوچه گه ری ئه وی و لگه له پته هه فنیشانکرن:

23- *ماموستایی قوتابیین: خوه خه لاتکرن.

تهواوکه ری گری (خوه) نه شیت ئاماژه یا خوه ژ سهره یی گری (قوتابی) وهرگرت و ببه بوچه گه ری ئه وی و مه رجین هاوتابوون و هه چه نارسته کرن و هه فنیشان لگه ل پیکناهیت، له ورا رسته کا

رستان هه موو ده مان دی شین بینه رستا بکه نه ریدیار؟ ئه ری پیکهاتا گرییا به رکاری تا چ راده یی کارتیکرن لسه ر ئه فی پروسی هه به؟ بو به رسفدانا ئه فان پرسپاران دی هنده ک نمونان وه رگرین، کو هه رسی جورین گرییین نافییین تیورا به ستنی وه کو به رکار د رستا بکه ریدیار بکارهاتینه، پاشی دی هه مان رستان که پنه رستین بکه رنه دیار:

1- ئه گه ر پیکهاتا گری ژ پیکهاتینه کی (سه ره) پیکهاتبت:

27- ته په رتوک نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (ناف)

28- په رتوک هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

29- ته ئه و نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (جهنافی که سی)

30- ئه و هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

31- ته خوه نیشاندان. رستا بکه ریدیار

به رکار (جهنافی خوه یی)

32- *خوه هاته نیشاندان. رستا بکه رنه دیار

ژ ئه فان نمونین ل سه ری دیار دبت، ئه گه ر پیکهاتا به رکاری ته نها ژ پیکهاتینه سه ره یی پیکهاتبت، ئه و سه ره یی نافی (په رتوک) بت، وه کو د رستا (27) یدا، ئه و نافی ژی ده رپینا ئاماژیه، لدویف بنه مایی (C) یی تیورا به ستنی ل هه ر جهه کی هه بت، ئازاده، له ورا ئه گه ر بکه رژی بهیته لادان و نه مینت، دشیت جهی خوه یی سینتاکسی بگوهورت و بچته جهی بکه ری و رستا بکه رنه دیار وه کو رستا (28) یی دروستبکه ت، هه روه ها ئه گه ر گرییا نافییا به رکاری ژ سه ره یی (ئو)، کو جهنافی که سییه، پیکهاتبت، وه کو رستا (29) یی، ئه و گرییا نافییا جهناقییه و لدویف بنه مایی (B) یی ئه فی تیوری جهناف د کاتیگرییا ده سته لاتدارا خوه (رستی) دا ئازاده، ب هه مان شیوه دشیت رستا بکه رنه دیار وه کو رستا (30) یی دروستبکه ت. ئه که ر ده رپینین ئاماژیه یی و جهناف وه کو به رکار د رستین کو کارین وان تیپه رین وه کو (گوهلیبوو، قیا، ...) هاتن نابنه بکه رنه دیار، چونکی ئه وان کاران شبانین دروستکرنا رستا بکه رنه دیار نینن، به لی ئه گه ر گرییا نافییا به رکاری ژ سه ره یی (خوه) پیکهاتبت، وه کو رستا (31) یی، جوری گری دبه گرییا ئه نافوری و لدویف بنه مایی (A)، ئه نافور ب کاتیگرییا ده سته لاتدارا خوه فه بنه ده، له ورا نه شیت رسته کا بکه رنه دیار وه کو رستا (32) دروستبکه ت، چونکی بکه ری ئه نافوری د رستین بکه رنه دیاردا نامینت و ژلایی سینتاکسیفه ئه نافور (به رکار) نه شیت بچته جهی بکه ری (بو فه گه ر)، ژبه ر نه مانا مه رجی هاوتابوون و زالبوون و وه چه ئاراسته کرن و کاتیگرییا ده سته لاتدار و هه فنیشانکرنی، هه روه ها ژ لایی واتایفه زی ب نه مانا بو فه گه ری ئه نافور نه شیت ئاماژیه خوه ژ چ پیکهاتینه دی وه رگرت و لگه ل هه فنا ماژه بت، چونکی بو فه گه ر و ئه نافور هه مان که سن.

نه ری زمانیه، ئه ف نه ری زمانیبوونا رسته دبه ئه گه ری هندی کو ئه م بیژین کاتیگرییا ده سته لاتدار گرییا نافی نینه، به لکو رسته یه، چونکی جهنافی خوه یی وه کو ته واوکه ری گرییا به رکاری (قوتابییین خوه) بکارهیت و لگه ل بکه ری (ماموستایی) هه فنیشان دبت (ئه میر مستو ئه حمه د، 2009: 87)، که واته ئه نافور د پیکهاتا هه ر گرییه کا نافی چ وه کو پیکهاتینه سه ره یی یان ته واوکه ر بهیت، هه مان سه ره ده رییا ری زمانیه هه یه، ژبه رهنی د هه ردوو ره وشاندا هه ر کاتیگرییا ده سته لاتدار ئه وی رسته یه، چونکی رسته یه، کو بکه ری (بو فه گه ر) و به رکاری (ئه نافوری) ب خوه فه دگرت.

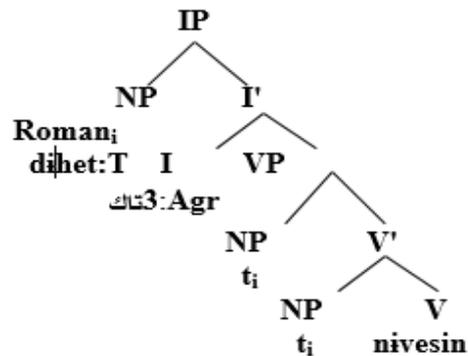
2.3. رستا بکه رنه دیار:

ئه ف جوری رستی ژ رسته کا بکه ریدیار کو بکه ری ئه وی کارا بت و کارلیکری نه بت و کاری ئه وی ژلایی هیزیفه تیپه ر و ژلایی هه بوونیفه بهیژ بت (شیانین دروستکرنا رستا بکه رنه دیار هه بت) و به رکار هه بت، دهیته دروستکرن و چه ندین گوهورین بسه ر کاری رستا بکه ریدیار و ئارگیومینتین ئه ویدا دهین، داکو پروسا دروستکرنا بکه رنه دیاری بجههیت، ئه و چه ندا کو بو مژا ئه فی فه کولینی گرنکه، کو گرییا نافییا بکه ری رستا بکه ریدیار و هه ر که ره سته یه کی په یوه ندی پیقه هه یه، دی هیته لادان و گرییا نافییا به رکاری رستا بکه ریدیار جهه گوهورینی ژ جهی ته واوکه ری گرییا کاری (NP, V) بو جهی بکه ری (NP, I') بو وه رگرتنا دوخی دکه ت (5) وه کو نمونا (26) یی و شوپینیان (t) ول جهی خوه یی جهه گوهوری بجههیلیت و ب نیشانا (i) یا هه فنیشانکرنی ئه فان جهان وه کو زنجیره یه کا ئیکگرتی پیکه گرییده ت و ب ئه فی ئاوی بنه مایی پروژه سازدانا به رفره هکری (EPP) (6) بجههیلنت.

24- فه ژین رومانی نفیست. رستا بکه ریدیار

25- رومان دهیته نفیسین. رستا بکه رنه دیار

26-

هه ر وه کو ئاماژه پنهاتیه کرن، هه بوونا کاری تیپه ر و به رکاری، کو دوو پیکهاتینه سه ره کی و گرنگن بو دروستکرنا رستا بکه رنه دیار، ئه ری هاتنا ئه فان هه ر دوو پیکهاتینه د رستین بکه ریدیاردا، ئه ف جورین

- 2- تنها هه بوونا بهرکاری مه رجی سهره کییی دوستکرنا رستا بکه رنه دیار نینه، به لکو پیکیهینی کو پشکدارییی د پیکهاتا گرییا نافیا بهرکاریدا دکه ت ژی، گرنه.
- 3- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا ده رپینین ناماژهی (نافی، بن، لدویف بنه مایی) (C) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبته ریخوشکه ره ک بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.
- 4- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا جهنافی (که سی، بن، لدویف بنه مایی) (B) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبته ریخوشکه ره ک بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.
- 5- نه گهر سهره یان ته واوکه ری گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا نه نافۆر (جهنافی خوهیی و هه فی، بن، لدویف بنه مایی) (A) یی تیورا به ستنی کار دکه ت و دبته ریگر بۆ دوستکرنا رستا بکه رنه دیار.

5. په راوین

- 1- مه به ست نه و گرییی نافینه، کو لدویف تیورا واتایی رۆلین نارگیومینتین کاری (کارا، کارلیکری، بابه ت، ...) دبین.
- 2- د تیورا به ستنیدا دوو جوړین به ستنی هه نه، یا ئیکی به ستننا نارگیومینتییه، کو نه نافۆر و شوینپییی نه وان گرییی نارگیومینتییی جهگوهوړین ژ بهر هه نه گهره کا سینتاکسی کرین، ب خوه فه دگرت (Haegmeman 1998: 240)، که واته بنه مایی (A) یی نه فی تیوری جهدهینت و جوړی دووی به ستننا نه نارگیومینتییه، نه ف به ستنه تاییه ته ب شوینپییی نه وان که رسته تین کو جهگوهوړینی مه وادایا رستی ده ریز دکن و بنه مایی (C) یی تیورا به ستنی جهدهینت.
- 3- د نه فی فه کۆلینیدا کارین نه وان رستان وه کو نمونه هاتینه وه رگرتن، کو بشین رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، چونکی تیپه ربوونا کاری ژلابی هیزنه و بهیزبوونا نه وی ژلابی هه بووننه ، ئیک ژ هوکارین سهره کییه کو کارتیکرنا خوه لسهر دوستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه، له ورا دی شین بیژین هه موو کارین تیپه ر شیانین دوستکرنا رستا بکه رنه دیار نینن، وه کو کارین (قیار، هه بوو، گوهلپیوو، ...)، هه روه ها جوړی بکه ری رستا بکه ر دیار ژلابی واتایفه ژی کارتیکرنا خوه لسهر نه فی پروسسی هه یه وه کو (نازادی قوتان خوار)، نه ف رسته نابته رستا بکه رنه دیار (قوتان هاته خوارن)، چونکی په یوه ندی ب بکه ریقه هه یه، کو نه ف کاره نه نجامنه دایه، به لکو لبه رکاری که قتی... بۆ پتر پیژانین بنیره: سلیمان ئیسماعیل ره جه ب 2015: 77-79.
- 4- نه ف رسته نه هاتییه ژماره کرن، چونکی ده قاوده ق ژ ژیده ری هاتییه وه رگرتن.
- 5- بۆ پتر پیژانین بنیره: سانیا جه بار عه بوزه پید 2013: 103-106.

- 2- نه گهر پیکهاتا گری ژ دوو پیکهینان (سهره، ته واوکه ر) پیکیهیت:
- 33- نه وی په رتووکا نازادی بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 34- په رتووکا نازادی هاته برن. رستا بکه رنه دیار
- 35- نه وی په رتووکا مه بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 36- په رتووکا مه هاته برن. رستا بکه رنه دیار
- 37- نه وی په رتووکا خوه بر. رستا بکه ر دیار بهرکار (سهره، ته واوکه ر)
- 38- * په رتووکا خوه هاته برن. رستا بکه نه دیار بۆ مه ژ نه فان نمونان (33، 35، 37) خویدیت، نه گهر پیکهاتا گرییا بهرکاری د رستا بکه ریداردا ژبلی سهره یی (په رتووک) ژ ته واوکه ری (نازاد، نه وی، خوه) ژ پیکیهیت، ده می هه مان رستان دکه یه رستا بکه رنه دیار، هه ر دوو رسته (34، 36) دبته رستین بکه رنه دیار، چونکی پیکیهینی ته واوکه ری د گرییا بهرکاریدا د رستا (33) دا لدویف بنه مایی (C) و پیکیهینی ته واوکه ری د گرییا بهرکاریدا د رستا (35) یدا لدویف بنه مایی (B) یی تیورا به ستنی هه ر وه کو سهره یین گری کار دکن، له ورا دشین رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، به لی نه گهر نه نافۆر بته ته واوکه ری گرییا نافیا بهرکاری د رستا بکه ریداردا، وه کو رستا (37) ی، لدویف بنه مایی (A)، نه نافۆر ب کاتیگورییا ده سته لاتدارا خوه فه بنده، له ورا نه شیت رسته کا بکه رنه دیار وه کو رستا (38) دوستبکه ت، چونکی بکه ری نه نافۆری د رستین بکه رنه دیاردا نامینت و ژلابی سینتاکسیفه نه نافۆر (بهرکار ب هه موو پیکهاتا خوه فه (سهره، ته واوکه ر)) نه شیت بجه جهی بکه ری (بۆفه گهر)، ژبه ر نه مانا مه رجی هاوتابوون و زالبوون و وه چه ناراسته کرن و کاتیگورییا ده سته لاتدار و هه فنیشانکرنی، هه روه ها ژ لایی واتایفه ژی ب نه مانا بۆفه گهری نه نافۆر نه شیت ناماژه یا خوه ژ چ پیکیهینین دی وه رگرت و لگه ل هه فناماژه بت، چونکی بۆفه گهر و نه نافۆر هه مان که سن ر.
- ژ نه فان نمونان دیار دبته، کو هه موو رستین بکه ریدار نه شین، رستا بکه رنه دیار دوستبکه ن، چونکی کارتیکرنا جوړی پیکیهینی پیکهاتا گرییا بهرکاری لسهر دوستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه.

4. نه نجام

- 1- هه موو رستین بکه ریدارین کو کارین نه وان ژی دشیاندا بن، کو رستین بکه رنه دیار دوستبکه ن، نابنه بکه رنه دیار، چونکی بهرکاری و جوړی پیکهاتا گرییا نافیا بهرکاری ژی کارتیکرنا خوه لسهر درستکرنا رستا بکه رنه دیار هه یه.

سید علی میر عیمادی (1376)، نحو زبان فارسی (برپایه نظریه حاکمیت و مرجع گزینی)، سازمان مگالعه و تدوین کتب علوم انسان دانشگاهها (سمت) ، چاپ پنجم ، تهران.

2.6. ب زمانی ئینگلیزی:

Barwari, M.S. (2004), Topics in government and binding theory, with reference to English and Northern Kurdish, Unpublished doctoral dissertation, University of Salahaddin .

Chomsky, N. (1981). *Lectures on Government and Binding*, Dordrecht: Foris.

Chomsky, N (1986a). *Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger.

Chomsky, N (1986b). *Barriers*. Cambridge, Mass: MIT Press.

Chomsky, N (1995). *The Minimalist Program*. Cambridge, Mass: MIT press.

Crystal, D. (2003), *A dictionary of Linguistics and phonetics*, 5th ed., Black well Publishing.

Radford, Andrew (1988). *Transformational Grammar: a first course*. Cambridge: Cambridge University Press.

Radford, Andrew (2006). *English Syntax An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Trask, R. L (1993), *A dictionary of grammatical terms in Linguistics*, London: Routledge.

6- ئەڤ بنه مایه ئاماژەیی ب هندی ددهت، کو هه رسته یه کی دقیت بکه رهک هه بت (Radford , 2006:64).

6. ژیدەر

1.6. ب زمانی کوردی:

ئەمیر مستو محەمەد (2009)، جیناوه کرمانجیی ژوووودا (له روانگه ی تیوری دهسه لات و بهستنه وه دا)، نامه ی ماجستیر، کۆلیژی زمان، زانکۆی سه لاهه ددین.

سانیا جبار عه بوزهید (2013)، جهگورینا که رستان درستیدا (گۆفه را به هیدینی)، نامه ی دکتورا، فاکه لتی ئاداب، زانکۆی سوۆان.

سلیمان ئیسماعیل ره جبه (2015)، به راورد کرنا کارێ بکه رنه دیار د نافه را زمانی کوردی و فارسیدا، ناما دکتورایی، کۆلیژا زانستین مرؤفایه تی، زانکۆیا دهوکی.

سه باح ره شید قادر (2009)، هه ندی لایه نی پێزمانی دهسه لات و بهستنه وه له زمانی کوردیدا، چاپخانه ی حاجی هاشم، له به لاوکروه کانی ئەکادیمیای کوردی، هه ولێر.

شلێر نایف ئەمین (2015)، فریزین ئەرکی د دیالیکتا سه ریدا (گۆفه را به هیدینی)، ناما دکتورایی، کۆلیژا زانستین مرؤفایه تی، زانکۆیا دهوک.

عه بدولجه بار مسته فا مه عرف (2009)، دروسته ی پسته ی ئالۆز له زمانی کوردیدا، نامه ی دکتورا، کۆلیژی زمان، زانکۆی سلیمان.

ب زمانی فارسی:

وی جی کوک و مارک نیوسان (1389)، دستور زبان جهانی چامسکی ، مترجم : ابراهیم، چنگی، وایرش سوم، چاپ چهاردهم ، چاپخانه نقره خام ، انتشارات رهنما ، تهران.

محمد دبیر مقدم (1383)، زیانشناسی نظری پیدایش و تکوین دستور زایش ، ویراست دوم ، چاپ اول ، سازمان مگالعه و تدوین کتب علوم انسان دانشگاهها (سمت) ، تهران.

تأثير البنية العبارة المفعول به على الجملة المبني للمجهول

الملخص:

يحاول هذا البحث تقديم تفسيرٍ وتحليلٍ جديدين للجملة التي فاعلها مبني للمجهول في اللغة الكوردية، حيث أن العامل الاساسي لتركيب مبدل هژم الجمل ليست فقط الفعل المتعدى و المفعول به، بل إن مكونات التكوين يرى أن العبارات التي يحملها عمل المفعول به لها اهمية كبيرة و يكون تأثيره على تكوين الجملة التي فاعلها مبني للمجهول تأثيراً مباشراً. حيث أن بعض العبارات سواء كانت مجردة أم مزيدة بإحدى اللواحق يشكلان مانعاً لتركيب الجملة التي فاعلها مبني للمجهول. أن نظرية الربغ يبين بلاط أسس و چمن هژم الّسس البلاط هناك بلاط أنواع من العبارات الاسمية: وهي (المرجعية، الجمائر، العبارات الاشارية) و هژم الّنواع البلاط من العبارات الاسمية قد تم استعمالها في هژم البحث بوصفها مفاعيل في الجمل المبني للمعلوم و عند تركيب تلك الجملة ولكن بصيغه المبني للمجهول تبين أنه لايمكن حذف الفاعل و بناو الفعل للمجهول و ذلك يرجع إلى اختلاف نوعيه العبارة.

الكلمات الدالة: نظرية الربغ، المفعول به، المبني للمجهول، المرجعية، مقوله الحاكم.

Structural Effect of Object Phrase on Passive Voice Sentence

Abstract:

This study is an attempt to give a new analysis and structure for making a Passive Voice sentence in Kurdish language which is not only the existence of transitive verbs and object is important for making these types of sentences, but the constituents structure of that phrases which are ruled as an object are also important, and the impact of the that constituents is directly clear on the process of making a passive voice sentence, because , there are several constituent whether are head or complement will be obstacles for making a passive voice sentence. Binding theory consists of three principles, accordingly, three types of Nauon phrases; anaphor, pronominal, and referential expression are displayed. In this study, the three Nauon phrases are used as an object in a passive voice sentence, and they are used as samples during making passive voice sentences from active ones. It is to be concluded that all active voice cannot be passive voice sentences; consequently, the types of phrases are the reasons behind it.

Keywords: Binding Theory, Object, Passive voice, Anaphor, Governor Category.